

Lužar. Važnejše od moje ni. Govori! Ali hočeš res vzeti Pepco?

Zajec. Še na misel mi ne pride.

Lužar. Tudi če bi hotela ona?

Zajec. Ubrani se je bom menda vendar.

Komisar. Pomislite, gospoda, da to ni pisarna za zakonske zadeve.

Emilija. Oh, srečna Pepca! Toda, gospod Zajec, zakaj pa hočete po vsej sili mene imeti?

Zajec. Jaz? Brez zamere, gospodična; niti ne maram za Vas.

Emilija. Oh, hvala Bogu! (Odhiti s Pepco skozi nasprotna vrata; za njima takoj Lužar.)

8. prizor.

Komisar, marki, Zajec.

Komisar. Hvala Bogu res, da so šli! Mi pa moramo govoriti o resnejših stvareh. Gospoda tajnika preiskava je dognala, da je bil oni Belokranjec res

FOT. ALTO HUBER

ROJSTNI DOM DR. MATIJE PRELOGA NA MUTI

ogleduh, avstrijski oficir. Celo ime se je zvedelo. Mestna policija ga je seveda ignorirala, ko je prišel, ignorirala, ko je odšel, in če ne bi bil hotel iti izlepa, bi ga bila morda odpravila z odgonom.

Zajec. Oprostite, gospod komisar, da popravim Vaše besede. Vsega tega ni dognala moja preiskava; to je postalo samo moje subjektivno mnenje, zelo subjektivno mnenje; zato sem tudi pristavljaj jaz vedno besedico „morda“ ali „morebiti“, jako važno besedico, odločilno besedico, ki se ne bi bila smela preslišati. Jaz sem namreč previden človek, in dokler ne vem natančno resnice, pristavljam vedno „morda, morebiti“. Če pa zapelje kakšnega neprevidnega človeka ta previdna besedica na krivo pot, to pravzaprav ni moja krivda. A kakor hitro spoznam jaz res-

nico, me ne udrži nobena sila, da je ne bi izpričal. To zahteva čast in poštenje.

Komisar. A kar ste Vi prej trdili, je popolnoma naravno in verjetno; kar pa pripovedujete sedaj, presega vse meje verjetnosti. Iz gole dobrodušnosti naj bi se bilo zgodilo to, kar se je pripetilo meni! Takšnih ljudi ni na tem svetu.

Zajec. Pri nas so se dobili.

Marki. Kdor je živel tod dalje časa, gospod komisar, temu se niti ta obžalovanja vredni dogodek ne bo zdel neverjeten. Ampak preiskave vodijo navadno predsodki, in marsikateri preiskovalni sodnik smatra za svojo častno zadevo zvrniti krivdo na tistega, ki mu pride v pest; prej je bila telesna natezalnica, ki je dokazovala krivice, sedaj duševna. Tako je tudi gospoda tajnika zapeljala gorečnost, ki je hotela na vsak način kaj važnega dognati. A če ste mu, gospod komisar, prej verjeli to, o čemer je sam dvomil, zakaj mu ne bi verjeli zdaj tega, o čemer je prepričan!

Komisar. Da bi bilo le količkaj verjetno!

Marki. Vsaka nova resnica se zdi neverjetna, kakor verjetna vsaka stara zmota.

Zajec. Zakaj niste bolj pazili, gospod komisar, na moj „morda“! Jaz sem rekel: Morda je bil to avstrijski ogleduh, morda častnik.

Komisar. Oh, morda! Kaj pa ni morda? Morda ste Vi tudi slepar.

Zajec. Morda pa ne.

Komisar. Vsak „morda“ se mora natančno preiskati; zakaj „morda“ je zavetje resnice in laži. A kako ste mogli imenovati lajtnanta Gušiča!

Zajec. Gospod komisar, jaz sem rekel, da je bil morda, morebiti lajtnant Gušič; zakaj lajtnanta Gušiča slučajno poznam; in lajtnant je lajtnantu podoban.

Marki. Jaz se čudim, gospod komisar, da ste izkazali na eni strani gospodu tajniku toliko zaupanja, na drugi pa kažete proti gospodu županu toliko nezaupljivost. Zakaj niste preiskali stvari sami?

Komisar. Princip, gospod marki, princip. Mi smo tukaj tujci, kakor pravi njegova ekscelenca, v manjšini: ne smemo si po nepotrebnem nakopavati sovraštva. Odiozne stvari, vse, kar zbuja jezo in zavist in sovraštvo, prepuščamo domačinom, ki naj se preganjajo in koljejo med seboj. Mi mirimo, kolikor je treba, da ne postane nobena stranka premočna, in plavamo kakor božja previdnost nad strankami, izmed katerih ima naposled vsaka rajša nas nego nasprotno domačo. To je skrivnost modrega vladanja.

Marki. Dobro načelo. A ga ne smete zatajiti v praksi. Morda bo zdaj najbolje ignorirati vso to sitno zadevo.